

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 : Ενωμένη Ευρώπη και Ευρωπαίοι πολίτες

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Πρώτη Διάκριση (Ονοματικές – Επιρρηματικές)

Διακρίνονται σε **Ονοματικές Αναφορικές Προτάσεις** οι οποίες εισάγονται με **Αναφορικές Αντωνυμίες** και **λειτουργούν ως Ονόματα** (Υποκείμενο, Αντικείμενο, Παράθεση, Επεξήγηση, Επιθετικός Προσδιορισμός)

και

σε **Επιρρηματικές Αναφορικές Προτάσεις** οι οποίες εισάγονται με **Αναφορικά Επιρρήματα** και **προσδιορίζουν ένα επίρρημα ή επιρρηματικό προσδιορισμό** μιας πρότασης.

Παρατίθενται οι **Αναφορικές Αντωνυμίες** και τα **Αναφορικά Επιρρήματα**:

Αναφορικές Αντωνυμίες	Αναφορικά Επιρρήματα:
ο οποίος, η οποία, το οποίο	όπου
όποιος, όποια, όποιο	όποτε
όσος, όση, όσο	όπως
οποιοσδήποτε, οποιαδήποτε, οποιοδήποτε	όσο
οσοσδήποτε, οσηδήποτε, οσοδήποτε	οπουδήποτε
οτιδήποτε	οποτεδήποτε
ό,τι	οσοδήποτε
που	οπωσδήποτε

Παραδείγματα Πρώτης Διάκρισης (Ονοματικές – Επιρρηματικές):

α) Είναι μολυσμένος ο αέρας **που αναπνέουμε**. (Ονοματική)

β) **Οτιδήποτε** πεις, είναι εις βάρος σου. (Ονοματική)

γ) **Όπως** μου φέρεσαι, θα φέρομαι. (Επιρρηματική)

δ) **Οποτεδήποτε** πάτε, θα έρθω κι εγώ. (Επιρρηματική)

Δεύτερη Διάκριση (Προσδιοριστικές, Παραθετικές / Προσθετικές)

Διακρίνονται σε **Προσδιοριστικές**, οι οποίες είναι **αναγκαίοι προσδιορισμοί** της προηγούμενης πρότασης και σε **Παραθετικές / Προσθετικές**, οι οποίες **δεν αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα** της προηγούμενης πρότασης.

Τρία κριτήρια διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διάκριση:

α) Στίξη: Οι **Προσδιοριστικές** ακολουθούν **χωρίς κόμμα** τον όρο που προσδιορίζουν, σε αντίθεση με τις **Παραθετικές / Προσθετικές**, οι οποίες **χωρίζονται με κόμμα** από τον όρο στον οποίο αναφέρονται.

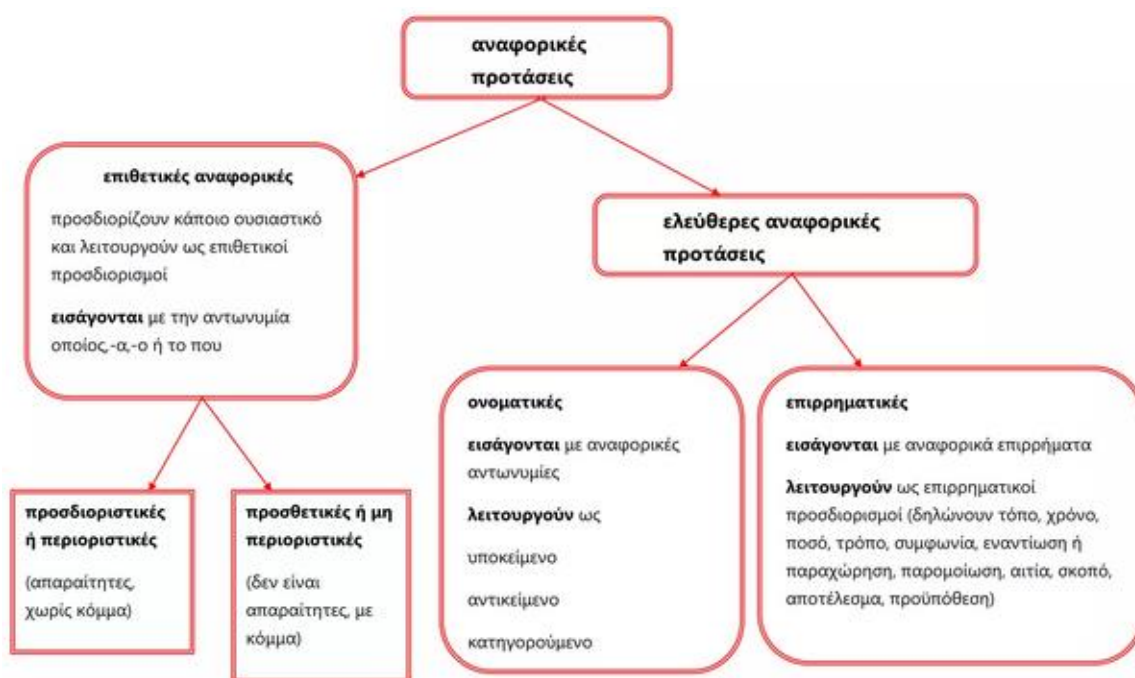
β) Επιτονισμός: Οι Προσδιοριστικές διαβάζονται μαζί με τον όρο στον οποίο αναφέρονται, ενώ οι Παραθετικές / Προσθετικές διαβάζονται ξεχωριστά, με διαφορετικό τόνο φωνής.

γ) Νόημα (πλέον αξιόπιστο κριτήριο): Οι Προσδιοριστικές αποτελούν **απαραίτητο συμπλήρωμα** των όρων που προσδιορίζουν, καθώς αποτελούν από κοινού ένα **νόημα ενιαίο και αδιαίρετο**, ενώ οι Παραθετικές / Προσθετικές παρέχουν **πληροφορίες δευτερεύουσες** ως προς το περιεχόμενο του προσδιοριζόμενου όρου ή της προηγούμενης πρότασης.

Παραδείγματα Δεύτερης Διάκρισης (Προσδιοριστικές – Παραθετικές / Προσθετικές):

α) Πράξε αυτό που σου υπαγορεύει η συνείδησή σου. (Προσδιοριστική)

β) Γάλλοι μαθητές ξεναγήθηκαν στον Παρθενώνα, **ο οποίος προκαλεί** δέος και συγκίνηση σε κάθε επισκέπτη. (Παραθετική / Προσθετική).

ΑΣΚΗΣΗ 1 : Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις αναφορικές προτάσεις, να τις διακρίνετε σε ονοματικές και επιρρηματικές και να δηλώσετε το συντακτικό τους ρόλο :

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ
A. Οφείλεις να κρατήσεις την υπόσχεση που μου έδωσες.		
B. Με αυτά τα χρήματα μπορείς να αγοράσεις ό,τι θέλεις.		
Γ. Όλα τελικά έγιναν όπως τα είχα προβλέψει.		
Δ. Μπορείς να μας επισκέπτεσαι όποτε θέλεις.		
Ε. Όσοι διάβασαν το κείμενο δυσκολεύτηκαν να το κατανοήσουν.		
Στ. Μετάνιωσα για τα λόγια που σου είπα.		
Ζ. Ταξίδεψα σε πολλές χώρες της Ευρώπης, όπου έμαθα πολλά πράγματα για τους ανθρώπους και τον πολιτισμό τους.		
Η. Κατηγορεί εύκολα όποιον δεν συμφωνεί με τις απόψεις του.		
Θ. Αυτό το ταξίδι είναι ό,τι ονειρευόμουν.		
Ι. Προσπάθησα όσο μπορούσα να τον κάνω να αλλάξει γνώμη.		

Ια. Εμείς, που γεννηθήκαμε σε αυτόν τον τόπο, θα κάνουμε ό,τι είναι αναγκαίο για τον προστατεύσουμε από τη μόλυνση.		
Ιβ. Τσακώνεται συχνά με τους γονείς του, οι οποίοι είναι πολύ αυστηροί.		
Ιδ. Δεν φροντίζει όπως πρέπει τον εαυτό του.		
Ιε. Οπουδήποτε πάει κάνει αμέσως νέους φίλους.		

ΑΣΚΗΣΗ 2 : Να βρείτε ποιες αναφορικές προτάσεις είναι επιθετικές και ποιες ελεύθερες και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο :

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ
A. Το κείμενο που έγραψες ήταν ακατανόητο.		
B. Σταμάτα να κάνεις πάντα ό,τι σου ζητάνε.		
Γ. Όποιος διαφωνεί να μας εξηγήσει τους λόγους.		
Δ. Το όραμα για την ενωμένη Ευρώπη που θα έπαιζε καθοριστικό ρόλο στη ζωή μας εκφράστηκε μετά τον ΒΠΠ.		
Ε. Διηγήθηκε τα γεγονότα όπως ακριβώς τα έζησε.		
Στ. Αυτό που θέλησα να αποδείξω είναι ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός είναι σύνολο κατακτήσεων που εξελίσσεται διαρκώς.		
Ζ. Αυτή η ευκαιρία είναι ό,τι περίμενα για να αλλάξω τη ζωή μου.		
Η. Απεχθάνομαι όσους έχουν μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους.		
Θ. Η ΕΕ, η οποία αποτελεί σπουδαίο πολιτικό γεγονός, είναι θεσμός πολυπολιτισμικός.		
Ι. Θεωρεί φίλο του όποιον συμφωνεί μαζί του.		
Ια. Να ακολουθήσεις με προσοχή τις οδηγίες που σου έδωσα.		

ΑΣΚΗΣΗ 3 : Στις παρακάτω περιόδους να διακρίνετε τις επιθετικές αναφορικές προτάσεις σε προσδιοριστικές και προσθετικές. Να σημειώσετε τη λέξη ου προσδιορίζουν και να βάλετε κόμμα όπου είναι απαραίτητο.

A. Ο ρόλος που διαδραμάτισε στις τελευταίες εξελίξεις υπήρξε καθοριστικός.

B. Είναι ο μόνος άνθρωπος που μπορώ να εμπιστευθώ.

Γ. Ο πατέρας μου που από πολύ μικρός έχασε και τους δυο γονείς του πέρασε δύσκολα παιδικά χρόνια.

Δ. Αγαπάει πολύ τον κήπο του τον οποίο φροντίζει με πολλή αγάπη.

Ε. Κανείς δεν γνωρίζει τους λόγους που τον έκαναν να παραιτηθεί.

Στ. Η μετεωρολογική υπηρεσία είχε προειδοποιήσει έγκαιρα για τη σφοδρή κακοκαιρία που προκάλεσε σημαντικές καταστροφές σε καλλιέργειες.

Ζ. Συνάντησε τυχαία στον δρόμο τον φίλο του τον Κώστα που εργάζεται ως υπάλληλος στο Δήμο.

Η. Φέρε μου τα τετράδια που είναι στον πάγκο.

ΑΣΚΗΣΗ 4 : Συμπληρώστε τα κενά επιλέγοντας ανάμεσα σε «ότι» και «ό,τι» :

- πούμε θα μείνει μεταξύ μας.
- Μην κάνεις δεν γνώριζες τίποτα.

3. Πες έχεις να πεις, ακόμα και αν με στενοχωρήσεις.
4. Μην κάνεις σου λένε οι άλλοι.
5. Μην πιστεύεις θα κάνει σου υποσχέθηκε.
6. Μην πιστεύεις σου λέει.
7. Είπε θα φύγει σύντομα.
8. Θεωρεί αυτήν την εξέλιξη χειρότερο μπορούσε να συμβεί.
9. Είναι βέβαιοθα απορριφθεί η πρότασή μας.

ΑΣΚΗΣΗ 5 : Συμπληρώστε το «που» ή το «πού» :

1. Δεν ξέρω βρίσκεται αυτή τη στιγμή μιλάμε.
2. Το νησί επισκεφθήκαμε ήταν υπέροχο.
3. Σκεφτόμουν με πίκρα όλα εκείνα τα όνειρα έμειναν ανεκπλήρωτα.
4. Κι εκεί σκεφτόμουν θα μπορούσα να τον βρω τέτοια ώρα, μου τηλεφώνησε.
5. Πάντα απορούσα έβρισκε το κουράγιο να ασχολείται με τόσα πράγματα έπειτα από τόσες δυσκολίες που αντιμετώπισε τον προηγούμενο μήνα.
6. Μου αποκάλυψε είχε βρει όλα τα στοιχεία για το άρθρο ετοίμαζε για την πολιτική διαφθορά.

Κείμενο: Η Ευρωπαϊκή ταυτότητα του μέλλοντος.

Είναι σημαντική προϋπόθεση για τη δημοκρατία και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης η καλλιέργεια της ευρωπαϊκής ταυτότητας δίπλα στις εθνικές ταυτότητες των πολιτών σε όλες τις χώρες-μέλη. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι τα έθνη, κράτη-μέλη της Ένωσης, δεν είναι ίσα ούτε πληθυσμιακά ούτε σε έκταση γεωγραφική ούτε ακόμα περισσότερο οικονομικά και στρατηγικά. Την Ένωση, άρα, παραμονεύει ο κίνδυνος να μετατραπεί σε ολιγαρχία των ισχυρότερων χωρών της, μολονότι είναι συγχρόνως σπουδαία πρόκληση το όνειρο της Ευρώπης των λαών.

Ο μακρύς και δύσκολος δρόμος της ισότητας και της δημοκρατίας για την πραγματοποίηση του ονείρου μιας Ευρώπης των λαών απαιτεί (όπως όλα περίπου τα ζητήματα) πάλι στο ευρωπαϊκό πεδίο των ιδεών και συμμαχίες για την επίτευξή του. Ανάμεσα σε πολλά άλλα ζητήματα, μια μεγάλη μάχη ιδεών, που πρέπει να δοθεί, αφορά τα πολιτισμικά πρότυπα, την αξιολόγηση των πολιτισμών και τον προσδιορισμό της ευρωπαϊκής ταυτότητας που θέλουν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί να καλλιεργήσουν δίπλα στις εθνικές ταυτότητες των νέων γενεών.

Τα πολιτισμικά πρότυπα, η αξιολόγηση των πολιτισμών και ο προσδιορισμός της ευρωπαϊκής ταυτότητας αντιμετωπίζονται από τους θεσμούς της Ένωσης σαν δεδομένες πραγματικότητες, που, άρα, πρέπει μόνο να γίνουν αντικείμενα υπεράσπισης και διάδοσης για να τις οικειοποιηθούν οι νέες γενιές. Δεν είναι καθόλου δεδομένη η ευρωπαϊκή (δηλαδή διεθνική) συναίνεση στο τι σημαίνει ευρωπαϊκή ταυτότητα του μέλλοντος ούτε ποια είναι η ευρωπαϊκή κουλτούρα που πρέπει να καλλιεργήσουμε δίπλα στην εθνική ταυτότητα και κουλτούρα των νέων γενεών.

Πρώτα πρώτα, η ευρωπαϊκή κουλτούρα έχει παράδοση και ιστορία που μέρος της πρέπει να διαφυλάξουν οι χώρες-μέλη και μέρος της πρέπει να κρίνουν και να ξεπεράσουν, με στόχο τη δημοκρατία και την ενότητα μέσα Ενωμένη Ευρώπη και Ευρωπαίοι πολίτες

στην ισότητα. Η ευρωπαϊκή κουλτούρα δεν περιέχει μόνο την αποδοχή της κλασικής αρχαιότητας, τη διαφωτιστική κληρονομιά και τις δημοκρατικές αξίες της γαλλικής επανάστασης. Έχει ακόμα διαμορφώσει, μέσα από την ιστορία της, ιδεολογίες ανταγωνιστικές και ρατσιστικές, που δικαιώνουν τον έλεγχο εδαφών και την κυριαρχία πάνω σε άλλους λαούς, την ταξινόμηση λαών και πολιτισμών, την κυριαρχία των ολίγων.

Αυτές οι αυταρχικές ιδεολογίες, προϊόν του παρελθόντος των επεκτατισμών και της αποικιοκρατίας, στηρίζουν τον ισχυρότατο στην Ευρώπη ιδεολογικό μύθο για τη δήθεν ανωτερότητα των δυτικών και βόρειων Ευρωπαίων και την παράλληλη πολιτισμική «κατωτερότητα» όσων ανήκουν τόσο στην «Ανατολή» (με τη γεωγραφική, αλλά και πολιτική σημασία του όρου), όσο και στον Νότο (με την οικονομική, εκτός από γεωγραφική του, σημασία). Η βαθιά συντηρητική ιδεολογία, που αποδίδει αξία στον Βορρά και υποτιμάει τον Νότο, που βλέπει ανωτερότητα στη Δύση και κατωτερότητα στην Ανατολή, έχει γεννηθεί και διαδοθεί από τον επεκτατισμό και την οικονομική λεηλασία άλλων λαών, είναι ιδεολογία του αιώνα της αποικιοκρατίας. [...]

Φραγκουδάκη Άννα, Τα Νέα (διασκευή)

Θέμα 1ο

α) Να αποδώσετε συνοπτικά και χωρίς δικά σας σχόλια το περιεχόμενο των δύο τελευταίων παραγράφων («Πρώτα πρώτα... της αποικιοκρατίας.») του κειμένου (50-60 λέξεις)

β) Σε κάθε μία από τις διατυπώσεις που ακολουθούν να δώσετε το χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος», ανάλογα με το αν αποδίδουν το νόημα του κειμένου σωστά ή όχι. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο.

Απαραίτητη προϋπόθεση για το μέλλον της Ευρώπης είναι η παράλληλη καλλιέργεια της ευρωπαϊκής ταυτότητας και των εθνικών ταυτοτήτων.

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν απειλείται από κανενός είδους ολιγαρχία.
2. Η ευρωπαϊκή κουλτούρα δεν έχει μόνο θετικές αλλά και αρνητικές εκδηλώσεις.
3. Στις αυταρχικές ιδεολογίες στηρίζεται ο ιδεολογικός μύθος για τη δήθεν ανωτερότητα της «Ανατολής» και την παράλληλη πολιτισμική «κατωτερότητα» των δυτικών και βόρειων Ευρωπαίων.
4. Υπάρχει συναίνεση για το περιεχόμενο της ευρωπαϊκής ταυτότητας του μέλλοντος.

Θέμα 2ο

α) Να βρείτε τη δομή της πρώτης παραγράφου του κειμένου («Είναι σημαντική των λαών.») και ένα τρόπο ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του κειμένου («Ο μακρύς... των νέων γενεών. »)

β) Στα παρακάτω παραδείγματα να εντοπίσετε αν έχουμε κυριολεξία ή μεταφορά:

- η καλλιέργεια της ευρωπαϊκής ταυτότητας
- Ο μακρύς και δύσκολος δρόμος της ισότητας και της δημοκρατίας
- Η βαθιά συντηρητική ιδεολογία

γ) σημαντική, ισχυρότερων, ισότητας, αυταρχικές, ανωτερότητα. Να γράψετε τα αντώνυμα των παραπάνω λέξεων.

δ) αξιολόγηση, κυριαρχία. Να δημιουργήσετε προτάσεις με τις παραπάνω λέξεις.

Θέμα 3ο (Παραγωγή λόγου) : Σε ένα άρθρο σας που θα δημοσιευθεί στο ιστολόγιο του σχολείου σας να αναφερθείτε στα κυριότερα οφέλη που αποκομίζει η χώρας μας ως μέλος της Ενωμένης Ευρώπης καθώς και στους ενδεχόμενους κινδύνους (350 περίπου λέξεις).

Πρωταρχικά, καλό θα ήταν να επισημανθεί η έννοια του φαινομένου του ρατσισμού. Με τον όρο ρατσισμό εννοούμε τη διάκριση σε βάρος ατόμων, κοινωνικών ομάδων ή κατηγοριών ατόμων, που προσδιορίζονται με βάση τα φυλετικά ή και πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά, με συνέπεια την ανάπτυξη αισθήματος υπεροχής και ανωτερότητας προς αυτούς. Τα είδη του ρατσισμού είναι πολλά, εμείς όμως θα εστιάσουμε στον κοινωνικό ρατσισμό, που αφορά ζητήματα όπως, διακρίσεις βασισμένες σε πολιτικές, ιδεολογικές, πνευματικές, οικονομικές, πολιτιστικές διαφορές, διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, των μειονοτήτων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα, ο κοινωνικός ρατσισμός στρέφεται εναντίον ανίσχυρων και αδύνατων κοινωνικών ομάδων, που διαφέρουν από τους άλλους συνανθρώπους τους ως προς τον τρόπο ζωής, ως προς το θρήσκευμα, τις αντιλήψεις τους, τις ερωτικές επιλογές τους, το φύλο τους. Λυπητερό είναι το γεγονός, ότι αυτό το φαινόμενο δεν έχει εκλείψει από τη σύγχρονη κοινωνία, παρά τα τεχνολογικά επιτεύγματα και την καλύτερη από άποψη ποιότητας παιδεία που λαμβάνει ο άνθρωπος σήμερα.

Τα αίτια της λανθασμένης συμπεριφοράς και τακτικής του ανθρώπου σε βάρος ευπαθών ομάδων έχουν πολλές ρίζες. Ένας λόγος αποτελεί, η ασφάλεια και η οικειότητα του ατόμου μέσα στο γνώριμο και οικείο περιβάλλον που έχει δημιουργήσει, και γι' αυτό το διαφορετικό του προκαλεί φόβο και ανασφάλεια, με αποτέλεσμα να το αντιμετωπίζει ως απειλή, ως επικίνδυνη εισβολή που πρέπει να εξοντωθεί. Σε αυτήν την περίπτωση, καθοριστικό ρόλο παίζουν οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα με τα οποία διαπαιδαγωγούνται συνήθως οι άνθρωποι από μικρή ηλικία. Τα στερεότυπα αυτά ενισχύονται από τα ΜΜΕ που προβάλλουν με έμφαση διάφορα περιστατικά, προκλητικά για την κοινή γνώμη σχετικά με τη δράση και τη ζωή ατόμων όπως οι ναρκομανείς, οι ομοφυλόφιλοι, οι ανύπαντρες μητέρες.

Ένα άλλο, ίσως και το πιο σημαντικό κατά τη γνώμη μου, αίτιο είναι η αμάθεια και η έλλειψη παιδείας και αγωγής των σημερινών πολιτών, κάνοντας έτσι πρόσφορο το έδαφος για τη δημιουργία φαινομένων μισαλλοδοξίας, φανατισμού και ρατσισμού κοινωνικός ρατσισμός εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για μια κοινωνία, διότι διακρίνει τους ανθρώπους σε δυνατούς -ανώτερους και αδύναμους -κατώτερους, περιθωριοποιεί και αποκλείει ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και άτομα παραβιάζοντας απρόκλητα σημαντικά ανθρώπινα δικαιώματα. Οι έντονες διακρίσεις, οι κοινωνικοί αποκλεισμοί μπορούν να οδηγήσουν σε διχασμό, αναταραχές, σε βίαιες συμπεριφορές, επικίνδυνες για το κοινωνικό σύνολο, ακόμα και στην εξόντωση σε οτιδήποτε διαφορετικό.

Η γνώση, η μόρφωση και ιδιαίτερα η ανθρωπιστική παιδεία είναι εφικτό να συμβάλλουν στην ανάπτυξη κριτικής ικανότητας με σκοπό τη μείωση του κοινωνικού ρατσισμού. Επίσης, η μελέτη της ιστορίας και της κοινωνιολογίας, είναι σε θέση με γνώσεις και επιχειρήματα να αποδείξουν ότι ο ρατσισμός σε οποιαδήποτε μορφή του είναι αβάσιμος επιστημονικά και πως η ισότητα ανάμεσα στους ανθρώπους είναι αδιαμφισβήτητη. Η ισότητα και ο σεβασμός στο διαφορετικό μπορούν να δημιουργήσουν ένα κόσμο δίκαιο και θεσπισμένο με δημοκρατικές αξίες, μα πάνω από όλα πολιτισμένο!

Κατερίνα Τηλιακού, rodosreport.gr

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ :

Θέμα 1° Σε ποιους παράγοντες αποδίδει η αρθρογράφος τη λανθασμένη συμπεριφορά και τακτική του ανθρώπου σε βάρος ευπαθών ομάδων; (60-70 λέξεις) (Μονάδες 6)

Θέμα 2°

α) Να αναγνωρίσετε και να καταγράψετε τη δομή της πρώτης παραγράφου του κειμένου «Πρωταρχικά με ειδικές ανάγκες.»

β) Να γράψετε ένα πλαγιότιτλο για την τελευταία παράγραφο του κειμένου.

γ) ανωτερότητας, ανίσχυρων, λανθασμένης, διαφορετικό, εφικτό, μείωση. Να γράψετε τα αντώνυμα των παραπάνω λέξεων. (Μονάδες 4)

Θέμα 3ο (Παραγωγή λόγου)

Σε ένα άρθρο σας που θα δημοσιευθεί σε διαδικτυακή ιστοσελίδα να αναφερθείτε στις επιπτώσεις που έχει το φαινόμενο του ρατσισμού στη ζωή των ανθρώπων καθώς και στους παράγοντες που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στον περιορισμό του (200-250λέξεις).(Μονάδες 10)

--> **ΣΕ ΦΥΛΛΟ**

A. ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΑ :

Πώς εισάγονται	- Αναφορικές αντωνυμίες (που, ο οποίος, όσος, οποιοσδήποτε, οσοσδήποτε, οτιδήποτε) - Αναφορικά επιρρήματα (εκεί που, όπου, οπουδήποτε, τότε που, όποτε, οποτεδήποτε, όπως, όσο, οσοδήποτε)
Εξαρτώνται από	- Όνομα ή αντωνυμία (Θέλω πίσω το <u>βιβλίο</u> που σου δάνεισα, Μην αποκαλύψεις σε κανέναν <u>αυτό</u> που σου είπα.) - Ρήμα (<u>Κάνε</u> ό,τι θέλεις) - Πρόθεση (Υπάρχουν ειδικοί όροι <u>για</u> όσους ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία.)
Συντακτική λειτουργία	A) ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ -υποκείμενο (Όποιος θέλει μπορεί να απαντήσει τώρα.) -αντικείμενο (Κάνει ό,τι θέλεις.) -κατηγορούμενο (Καθένας είναι ό,τι δηλώσει) -επιθετικός προσδιορισμός (Το αυτοκίνητο που αγόρασα είναι πράσινο.) -παράθεση (Ο Γιάννης, που είναι γείτονάς μας, έφυγε χθες.) -γενική προσδιοριστική (Πήγαινε στο σπίτι όποιου θέλεις.) B) ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ, που λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί και εκφράζουν επιρρηματικές σχέσεις (τόπος, τρόπος, χρόνος, ποσό, παρομοίωση, εναντίωση/παραχώρηση) Έλα όποτε θέλεις. → _____ Έκανα τα πάντα όπως μου είπες. → _____

B. ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ : λέγονται οι αναφορικές προτάσεις που χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν κάποιο ουσιαστικό ή αντωνυμία και είναι ονοματικές.

Εισάγονται με	Αναφορικές αντωνυμίες (ο οποίος, που)
Εξαρτώνται από	Ουσιαστικό ή αντωνυμία -Διάβασες προσεκτικά το κείμενο που ακολουθεί; - Αυτό που έκανε ήταν τουλάχιστον ανήκουστο.
Λειτουργούν συντακτικά ως	-επιθετικοί προσδιορισμοί (Είναι μαθητής που μελετά πάντοτε .) -παράθεση (Θα σου φέρει το δέμα ο Κώστας, που είναι συνεργάτης μου.)
Διακρίνονται σε	A) Περιοριστικές ή προσδιοριστικές : είναι προτάσεις που παρέχουν μια πληροφορία απαραίτητη για τον προσδιορισμό του ουσιαστικού στο οποίο αναφέρονται – γι' αυτό το λόγο είναι απαραίτητο συμπλήρωμα του νοήματός του. <u>ΔΕΝ χωρίζονται με κόμμα</u> από το ουσιαστικό που προσδιορίζουν. Π.χ. Ποτέ δεν ξέχασα τις συμβουλές που μου έδωσαν οι δάσκαλοί μου. B) Μη περιοριστικές ή προσθετικές είναι οι προτάσεις που απλώς προσθέτουν μια πληροφορία για το ουσιαστικό στο οποίο αναφέρονται και το οποίο έχει ήδη προσδιοριστεί πλήρως και γι' αυτό δεν είναι απαραίτητο συμπλήρωμα του νοήματός του. <u>ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΚΟΜΜΑ</u> από το ουσιαστικό που προσδιορίζουν Π.χ. Χθες είχαμε μια επίκαιρη συζήτηση, την οποία θα επαναλάβουμε σήμερα.

Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι ίδιες είναι όρος της πρότασης από την οποία εξαρτώνται και διακρίνονται σε

	ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ
ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ	Με αναφορικές αντωνυμίες : όποιος, όσος, ό,τι, οτιδήποτε, οσοσδήποτε, οτιδήποτε κ.α.	Με αναφορικά επιρρήματα : όπως, όπου, όποτε κ.α.
ΕΞΑΡΤΩΝΤΑΙ	Από ρήματα	Από ρήματα
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	- Υποκείμενο (Όποιος τελείωσε μπορεί να βγει στην αυλή.) - Αντικείμενο (Κάλεσε στη γιορτή όσους θέλεις.) - Κατηγορούμενο (Η ευκαιρία αυτή ήταν ό,τι επιθυμούσα.)	Επιρρηματικοί προσδιορισμοί που εκφράζουν διάφορες σχέσεις επιρρηματικές: - Μπορούμε να μιλήσουμε όποτε μπορείς (χρόνος). - Γράψ'το όπως σου είπα (τρόπος). - Μπορείς να φας όσο θέλεις (ποσό).

ΤΑ ΑΝΤΩΝΥΜΑ διακρίνονται σε 3 κατηγορίες

Α) ΤΑ ΚΛΙΜΑΚΩΤΑ : οι δυο αντίθετες λέξεις αποτελούν τα άκρας μια κλίμακας με ενδιάμεσες διαβαθμίσεις (**κοντός**, μέτριος, κανονικός, **ψηλός**)

Β) ΤΑ ΔΥΑΔΙΚΑ : ανάμεσα στις δυο αντίθετες λέξεις δεν υπάρχει καμιά ενδιάμεση κατάσταση (παντρεμένος, ανύπαντρος, νεκρός – ζωντανός)

Γ) ΟΙ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ ΛΕΞΕΙΣ : είναι αντίθετες λέξεις από τις οποίες η μια περιγράφει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε δυο ανθρώπους ή πράγματα και η άλλη περιγράφει την ίδια σχέση από την πλευρά του άλλου ατόμου ή πράγματος (πουλώ- αγοράζω, δανείζω – δανείζομαι).

ΑΣΚΗΣΗ Α : Να κατατάξετε κλιμακωτά τα παρακάτω συνώνυμα αρχίζοντας από το ασθενέστερο:

αγωνίζομαι, μοχθώ, προσπαθώ	
νομίζω, πιστεύω, υποθέτω	
αναγκαίος, απαραίτητος, χρήσιμος	
οργισμένος, θυμωμένος, αγανακτισμένος	
ενθουσιάζομαι, ξετρελαίνομαι, γοητεύομαι	
απεχθάνομαι, μισώ, αντιπαθώ	
φοβάμαι, ανησυχώ, τρέμω	

ΑΣΚΗΣΗ Β : Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας το κατάλληλο συνώνυμο :

Α. Η εταιρεία έχει τη(ν) (διαμονή, έδρα, κατοικία) της στην Αθήνα.

Β. Πρέπει να γίνουν σημαντικές αλλαγές στο/στον (τομέα, τμήμα, πεδίο) της εκπαίδευσης.

Γ. Η κλιματική αλλαγή είναι μια από τις (συνέπειες, επιπτώσεις) του φαινομένου του θερμοκηπίου.

Δ. Με τη νέα διακόσμηση(μεταμόρφωσε, μετασχημάτισε) εντελώς το σπίτι του.

Ε. Σύμφωνα με πρόσφατη (εξέταση, έρευνα), τον τελευταίο χρόνο παρατηρείται μείωση της ανεργίας.

Στ. Δυστυχώς (η αξία, το κόστος, η τιμή) ζωής έχει ανέβει κατακόρυφα τελευταία.

Ζ. Εδώ και πέντε χρόνια (κυβερνά, διοικεί, διευθύνει) με μεγάλη επιτυχία την εταιρεία.

Η. Η (ετυμηγορία, απόφαση, κρίση) του δικαστηρίου ήταν αθωωτική για τον κατηγορούμενο.

Θ. Αυτή τη στιγμή ο διευθυντής βρίσκεται σε (διάσκεψη, σύσκεψη, συνέλευση) με τα ανώτερα στελέχη της εταιρίας.

Ι. Η είδηση που (υπερίσχυσε, υπερείχε, κυριάρχησε) στα σημερινά δελτία ειδήσεων αφορούσε την κακοκαιρία που έπληξε ολόκληρη τη χώρα.

ΑΣΚΗΣΗ Γ : Βρείτε τα αντώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων :

Ας πηγαίνουμε πιο σιγά αφού δεν βιαζόμαστε.	
Μίλα πιο σιγά για να μην τους ξυπνήσεις όλους.	
Η κατασκευή αυτή έχει έναν απλό μηχανισμό.	
Παρακολούθησαμε μια απλή τελετή.	
Αδυνάτισε τέσσερα κιλά σε δυο ημέρες.	
Τον τελευταίο καιρό έχει αδυνατίσει η όρασή της.	
Σε αυτό το μαγαζί βρίσκω φτηνά και ποιοτικά ρούχα.	
Ό,τι λες είναι φτηνές δικαιολογίες.	
Το δωμάτιο του μωρού είναι πολύ φωτεινό .	
Του αρέσουν τα φωτεινά χρώματα.	
Είναι καλός άνθρωπος.	
Πληρώνεται καλά λεφτά.	
Γέλασα με την καρδιά μου.	
Γελούσαν με την προσφορά μου.	
Δε με γελάς εμένα.	

ΑΣΚΗΣΗ Δ : Να γράψετε τα αντίθετα των παρακάτω λέξεων και να επισημάνετε το είδος τους:

νέος		
ελεύθερος		
πάνω		
πολύς		
εργοδότης		
χειμώνας		
θνητός		
δυστυχία		
γονείς		
προσφορά		

ΑΣΚΗΣΗ Ε : Να γράψετε ένα συνώνυμο και ένα αντώνυμο για τις παρακάτω υπογραμμισμένες λέξεις :

Α. Η Ευρώπη διευρύνεται συνεχώς με την ένταξη νέων χωρών.

Β. Δεν εγκρίνω τις πρωτοβουλίες σου.

Γ. Κατά τη συζήτηση παρουσιάστηκε σύγκλιση απόψεων.

Δ. Η ενοποίηση των ευρωπαϊκών κρατών έχει στόχο την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Ε. Υπάρχει ανάγκη συνασπισμού όλων των δημοκρατικών δυνάμεων απέναντι σε φαινόμενα αυταρχισμού.